

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΩΝ ΒΛΑΧΟΦΩΝΩΝ (14)

**Του Τσιαμήτρου
Γιάννη,
εκπικού,
χοροδιδασκάλου**

Στην εξέγερση του 1878, οι βλαχόφωνοι επιζητούν την απελευθέρωση των ελληνικών περιοχών κι την ενσωμάτωσή τους στο μικρό βασίλειο του Δομοκού,

παρά το γεγονός ότι η ρουμανική προπαγάνδα (βλ. Ελευθερία Ι. Νικολαΐδου, 'Η στάση της ρουμανικής προπαγάνδας στην προσάρτηση της Ηπείρου-Θεσσαλίας στην Ελλάδα', Ιωάννινα 1984) το αντιμάχονταν. Εκείνο το πνεύμα συμπυκνώνεται σε δημοτικό τραγούδι αποκλειστικά στην ελληνική γλώσσα, που έχει ως εξής:

Φλεβάρης δεν κουσούργιασε, Μάρτης δεν εμπήκε,
κι όλη η Βλαχιά μαζώχθηκε να φέρει το Ρωμαίικο.

Στον άγιο Πάντα βγήκανε ψηλά στο καραούλι
και τον Δεσπότη λέγανε και στον Δεσπότη λένε:

Δεσπότη δος μας την ευχή, δος μας την ευλογία,
τους Τούρκους να βαρέσουμε τα άγρια θηρία

(Γ. Μόδη, ο Μακεδονικός και η νεώτερη μακεδονική ιστορία ΕΜΣ, Θεσ/νίκη 1967, του ίδιου Μακεδονικές ιστορίες, 12, Αθήνα 1969, 29. Γ. Χ. Χιονίδη, οι ανέκδοτες αναμνήσεις του Γιώτη Ναούμ για τους βλάχους της Ηπείρου και της Μακεδονίας στην διάρκεια του 19ου αιώνα και για την επανάσταση του 1898 στην Μακεδονία, Θεσ/νίκη 1984, 91-92).

Εδώ αξίζει να τονισθεί το ελληνικό φρόνημα των βλαχοφώνων της Κουτσούφλιανης Τρικάλων, οι οποίοι εξεγέρθησαν εκείνη την εποχή. Επειδή δεν μπορούσαν να απελευθερώσουν το χωριό τους, το πυρπολούν και μετεγκαθίστανται στην Παναγιά Τρικάλων ή διασκορπίζονται στα ενδότερα και στα Επτάνησα. Η λαϊκή μούσα αποθανατίζει τα γεγονότα αποκλειστικά στην ελληνική γλώσσα, όπου ο πυρπολητής ομιλεί προς την εικόνα του Χριστού και προς το κρανίο του πατρός του, που το μεταφέρει στο δισάκι του, με τους εξής θείους στίχους:

«Εσάς τούρκικο ποδάρι,
δεν ηγορεί να περπατεί.

Όχι! του άπιστου το αχνάρι
τώπα, δεν θα σημειωθεί,
στ'άγιο χώμα σου πατέρα,
στ'άγιο χώμα σου Χριστέ,
Νέας σκλαβιάς για σας ημέρα,
δεν θα φέξει όχι ποτέ!

Σύντροφοι στη εξορία,
παραδέρνουμε μαζί,
τάφος έγινε εκκλησία,
για σας τούτο το κορμί.

Επίσης συγκινητικές είναι οι στροφές ενός τραγουδιού πάλι στην ελληνική γλώσσα όπου ο πρόσφυγας από την Κουτσούφλιανη απευθύνεται σε έναν διαβάτη και δεν τον ζητάει ψωμί αλλά μια γωνία γης ελευθερίας, για να στήσει την νέα του πατρίδα:

«Αχ! Αδέλφια δεν γυρεύω το ψωμί με διακονία μια πατρίδα
διακονεύω, διακονεύω ελευθερία

Ίσκιο δόστε στο Χριστό μου που αμόλυντο κρατώ, ένα μνήμα
στον γονιό μου από χώμα ελληνικό

Εις τη ίδια γη να ζούμε όπου τούρκος την πατεί, τέτοια γη την
απαρνούμε είπα στάχτη να γενεί» (Λεωνίδα Ζώη, 'Ζακύνθιον
Ημερολόγιον του έτους 1900')

Από τότε αρχίζει ο Μακεδονικός Αγώνας και ενδεικτικά
αναφέρουμε ένα τραγούδι στην ελληνική γλώσσα που υμνεί την
θυσία ενός βλαχόπουλου, του καπετάν Αρκούδα, που έπεσε για
την διάσωση της Ηπείρου και της Μακεδονίας:

«Στες εξ από τον Αύγουστο και την Αγιά Σωτήρα,
ο Γιώργος Αρκούδας πέρασε πέρα από το ποτάμι,
να λευτερώσει τα χωριά κι όλα τα βλαχοχώρια.
Κάθετα κάνει μια γραφή στο Σωποτσέλι την στέλνει.
Μπροστά να στείλουν το ψωμί να φάν' τα παλληκάρια,
αυτά τα άπιστα σκυλιά πήγαν και τον προδώσαν,
και πιάστηκαν στον πόλεμο από το ταχιά στο βράδυ,
τον Γιώργη τον εβάρεσαν το άξιο παλληκάρι,
στα Γιάννενα τον φέρανε και στον Πασά τον πάνε.

Ο Αλεξ. Λειβαδεύς αναφέρει για αυτόν (καπετάν Αρκούδα)
και θεωρεί την καταγωγή του από το Περιβόλι Γρεβενών ενώ, οι
Λαζαρίδης-Μακρής θέλουν την καταγωγή του από την Σαμαρίνα.
Αναφέρουν δε ότι ήταν πολύ λεβέντης άντρας όμορφος, κα-
λοντυμένος και μαυροντυμένος και, όταν βρέθηκε κάποτε στην
Αθήνα, η Βασίλισσα Όλγα τον ρώτησε με απορία γιατί είναι
μαυροντυμένος, αυτός απάντησε: «Γιατί η πατρίδα μου (η Σα-
μαρίνα) είναι σκλάβια ακόμα Βασίλισσά μου! (Λαζαρίδη-Μακρή,
1966, 53. Παραλλαγές βλ. αυτ. 42-44).

Πολλές προσωπικότητες μεγαλοκτηνοτρόφων (τσελιγκά-
δων) από τους οποίους εξαρτάται η ζωή πολλών οικογενειών,
αποτελούν πηγή έμπνευσης και σύνθεσης τραγουδιών στην
ελληνική γλώσσα όπως το τραγούδι, που οι Wace Thompson
ανθολογούν ως χαρακτηριστικό βλάχικο που αναφέρεται στον
Τσέλιγκα Ζήση Δημοζώγα:

«Ρόμπολα από τον Σμόλικα πεύκα από την Σαμαρίνα

ανάθεμα τον αίτιο τον Ζήση Δημοζώγα

.....
μένουν κορίτσια ανύπαντρα, πιδιά αρραβωνιασμένα.»
(Wace-Thompson, Νομάδες των Βαλκανίων', 1914, 283-284).
ριά.....

.....
Ίσκιο δόστε στο Χριστό μου που αμόλυντο κρατώ, ένα μνήμα
στον γονιό μου από χώμα ελληνικό

.....
Εις τη ίδια γη να ζούμε όπου τούρκος την πατεί, τέτοια γη την
απαρνούμε είπα στάχτη να γενεί» (Λεωνίδα Ζώη, 'Ζακύνθιον
Ημερολόγιον του έτους 1900')

Από τότε αρχίζει ο Μακεδονικός Αγώνας και ενδεικτικά
αναφέρουμε ένα τραγούδι στην ελληνική γλώσσα που υμνεί την
θυσία ενός βλαχόπουλου, του καπετάν Αρκούδα, που έπεσε για
την διάσωση της Ηπείρου και της Μακεδονίας:

«Στες εξ από τον Αύγουστο και την Αγιά Σωτήρα,
ο Γιώργος Αρκούδας πέρασε πέρα από το ποτάμι,
να λευτερώσει τα χωριά κι όλα τα βλαχοχώρια.
Κάθετα κάνει μια γραφή στο Σωποτσέλι την στέλνει.
Μπροστά να στείλουν το ψωμί να φάν' τα παλληκάρια,
αυτά τα άπιστα σκυλιά πήγαν και τον προδώσαν,
και πιάστηκαν στον πόλεμο από το ταχιά στο βράδυ,
τον Γιώργη τον εβάρεσαν το άξιο παλληκάρι,
στα Γιάννενα τον φέρανε και στον Πασά τον πάνε.

Ο Αλεξ. Λειβαδεύς αναφέρει για αυτόν (καπετάν Αρκούδα)
και θεωρεί την καταγωγή του από το Περιβόλι Γρεβενών ενώ, οι
Λαζαρίδης-Μακρής θέλουν την καταγωγή του από την Σαμαρί-
να. Αναφέρουν δε ότι ήταν πολύ λεβέντης άντρας όμορφος, κα-
λοντυμένος και μαυροντυμένος και, όταν βρέθηκε κάποτε στην
Αθήνα, η Βασίλισσα Όλγα τον ρώτησε με απορία γιατί είναι
μαυροντυμένος, αυτός απάντησε: «Γιατί η πατρίδα μου (η Σα-
μαρίνα) είναι σκλάβια ακόμα Βασίλισσά μου! (Λαζαρίδη-Μακρή,
1966, 53. Παραλλαγές βλ. αυτ. 42-44).

Πολλές προσωπικότητες μεγαλοκτηνοτρόφων (τσελιγκά-
δων) από τους οποίους εξαρτάται η ζωή πολλών οικογενειών,
αποτελούν πηγή έμπνευσης και σύνθεσης τραγουδιών στην
ελληνική γλώσσα όπως το τραγούδι, που οι Wace Thompson
ανθολογούν ως χαρακτηριστικό βλάχικο που αναφέρεται στον
Τσέλιγκα Ζήση Δημοζώγα:

«Ρόμπολα από τον Σμόλικα πεύκα από την Σαμαρίνα

ανάθεμα τον αίτιο τον Ζήση Δημοζώγα

.....
μένουν κορίτσια ανύπαντρα, πιδιά αρραβωνιασμένα.»
(Wace-Thompson, Νομάδες των Βαλκανίων', 1914, 283-284).